

Virmailan suku

Virmailan suvun muodostavat 1500-luvulla Padasjoen Virmailassa syntyneen hakkapeliitan Heikki Pietarinpojan jälkeläiset. Muutamat sukuhaarat on jo selvitetty tarkoin, mutta ainakin yhtä paljon on vielä tutkittavaa.

Padasjoen Virmaila on sekä saari että yksi kylä Virmailan saarella. Virmailan saari on Päijänteen suurin saari. Keskiajalla sitä kutsuttiin Nurmensaloksi. Muinaisina aikoina Virmailan saari oli nykyiseen Padasjokeen kuuluvien Nyystölän ja Jokioisten kylien ja nykyiseen Sysmään kuuluvan Suurkylän yhteisomistuksessa. Padasjoen 29.7.1486 pidettyjen käräjien pöytäkirjan mukaan Virmailan kylän perustaja tuli Nyystölästä. Hänen nimensä oli Widmar eli Wilmar. Wilmarille erotettiin saaresta kappale maata. Saman tien saaren nimi alkoi muuttua Widmarilaksi eli Wilmarilaksi, mikä sitten muuttui Virmailaksi.

Silloin kun vesitiet ja jäätiet olivat maanteitä tärkeämpiä kulkuväyliä, Virmaila oli valtateiden varrella. Se oli Padasjoen, Kuhmoisten ja Sysmän kirkonkylien keskipisteessä. Virmailan kautta kulki myös ylempi kuninkaantie Hämeenlinnasta Savoon. Virmailan rusthollissa oli kestikievari.

Onko Virmailan suku Wilmarin sukua?

Käräjöpöytäkirjassa mainittua Wilmaria on tapana kutsua ensimmäiseksi Wilmariksi. On esitetty toistaiseksi todistamaton arvelu, että Virmailan suku olisi Wilmarin sukua. Uskotaan näet, että Wilmarin talo kulki perintönä samassa suvussa, ja tiedetään, että Virmailassa oli 1500-luvulla Maunu Wilmarinpoika. Maunun isää on kutsuttu toiseksi Wilmariksi. Nimillä oli tapana kulkea sukuperintönä, ja niin oletetaan tapahtuneen myös Wilmarin talossa.

Toisella Wilmarilla ehkä oli Niilo-niminen poika tai tyttärenpoika tai vävy. Joka tapauksessa Virmailassa olivat 1500-luvun alussa isäntinä Olavi Niilonpoika ja Wilmar Niilonpoika.

On lisäksi oletettu, että toisella Wilmarilla olisi ollut jokin sukuyhteys Maakesken Rasvalan taloon, että joko Maunu Wilmarinpojan poika Heikki Maununpoika tai hänen miniänsä olisi ollut sukua Rasvalaan. Joka tapauksessa Heikki Maunpojan pojat, veljekset Jaakko ja Matti Heikinpoika, olivat Rasvalan isäntinä 1500-luvulla. Tätä kautta myös Virmailan suku voisi olla ensimmäisen Wilmarin sukua.

Virmailan suvun kantaisä

Virmailan suvun kantaisäksi on valittu ratsutilallinen Heikki Pietarinpoika. Hän lienee syntynyt noin 1586, kenties Padasjoen Hinttolassa tai Padasjoen Maakesken Rasvalassa. Heikki kasvoi Padasjoen Jokioisten Saksalassa. Virmailan ratsutilan omistajaksi hän tuli 1613.

Heikki Pietarinpojan isä oli Per Nilsson Sax eli Pietari Niilonpoika Saksa. Hänen syntyperänsä on arvailujen varassa; kenties hän oli Padasjoen Nyystölän Ruukarin talosta. Saksa oli isäntänä Hinttolassa 1579 ja Rasvalassa 1585. Hän oli muun muassa nimismies ja ratsumies ja mukana nuijasodassa Flemingin puolella. Heikki Pietarinpojalla tiedetään olleen useita sisaruksia: Kaarina, Klaus, Hannu ja Dorde.

Heikki Pietarinpojan äidin nimeä ei tiedetä. On oletettu, että hän olisi ollut Rasvalan Matti Heikinpojan tytär.

Virmailan suvun kantaäiti

Heikki Pietarinpojan vaimon nimeksi tiedetään Brita Hannuntytär. Britan oletetaan syn-

DI Leo Suomaa pitämässä esitelmää Virmailan suvusta kuukausikokouksessamme 15.2.2010

tyneen noin 1590. Sitä ei tiedetä, oliko Brita Heikin ainoa puoliso. Lapsia Heikille syntyi jo 1610-luvulla, mutta Britasta on asiakirjatieto vasta 1634.

Kun muutakaan ei ole osoitettu, on tultu tuulokseen, että Brita Hannuntytär olisi ollut Sysmän Rapalan Hannu Pietarinpojan tytär. Hannu Pietarinpojan vanhemmat olivat Hämeen rikkain talonpoika, Rapalan mahtava Pietari Sigfridinpoika ja Kaarin Severinintytär Juusten. Esimerkiksi vuonna 1571 Rapalan Pietarin omaisuus oli 1040 markkaa kun samaan aikaan keskimääräinen talonpoikaisvarallisuus Sääksmäen kihlakunnassa oli runsaat 62 markkaa ja kirkkoherrojen keskimääräinen varallisuus alle 500 markkaa.

Virmailan taloja siirtyi 1500-luvun lopulla Rapalan Pietari Sigfridinpojan ja edelleen tämän poikien Henrik ja Hannu Pietarinpojan omistukseen. Hannu Pietarinpojan puolison arvellaan olleen Rasvalan Jaakko Heikinpojan tytär, jonka veli Pietari Jaakonpoika oli isäntänä Virmailassa 1600-luvun alussa. Oletuksen mukaan Pietari Jaakonpoika olisi ollut Brita Hannuntyttären holhooja-isänä Virmailassa ja, edelleen oletuksen mukaan, Heikki Pietarinpoika olisi tullut vävyksi taloon, kun Brita aikuistui.

Tässä on monta epävarmaa kohtaa. Emme tiedä, kenen kanssa Hannu Pietarinpoika avioitui. Emme tiedä, oliko Rasvalan Jaakko Heikinpojalla lainkaan tyttäriä. Emme tiedä, oliko Brita Hannuntytär juuri Hannu Pietarinpojan tytär vai jonkun toisen Hannun tytär.

Mitä serkumpi sen herkumpi

Jos kaikki oletukset kuitenkin pitävät paikkansa Heikki Pietarinpoika ja Brita Hannuntytär olivat pikkuserkukset. Heikin äidin isän Matin isä olisi ollut Heikki Maununpoika ja Britan äidin isän Jaakon isä olisi ollut sama mies; ja tätä kautta Virmailan suvun on siis arveltu olevan myös ensimmäisen Wilmarin sukua.

Sukupiiriä suosittiin muutenkin avioliitoissa. Heikki Pietarinpojan veli Klaus lienee ollut aviossa Brita Hannuntyttären sisaren Elin Hannuntyttären kanssa.

Heikin ja Britan lapset

Virmailan suvun kantaparille syntyi ainakin viisi lasta. Vanhin oli ratsumies, Tuuloksen Kouvalan isäntä Kaarle Heikinpoika, joka lienee syntynyt 1613, mutta jonka loppuelämän vaiheita ei tunneta. Juho Heikinpoika, joka syntyi noin 1615 ja kuoli noin 1704, oli Virmailan ratsutilallisena isänsä jälkeen. Kolmas poika oli Elias Heikinpoika, joka syntyi noin 1620 ja eli vielä 1691; hän oli ratsumies ja Padasjoen Jokioisten Saksalan isäntä. Tytär Brita Heikintytär syntyi noin 1625 ja eli vielä 1684, ja hän oli Jämsän Piispalan ratsutilan emäntä. Asiakirjoissa mainitaan 1600-luvun puolivälissä myös tytär Elin Heikintytär, mutta juuri muuta hänestä ei tiedetäkään.

Ainakin Kouvalan Kaarle Heikinpoika on sukututkimuksen haaste. Hauhon, Luopioisten ja Tuuloksen kesäkäräjien 5.-6.7.1670 pöytäkirja samoin kuin käräjien 17.-18.3.1684 pöytäkirja osoittavat, että Kaarlella oli jollain perusteella perintöoikeus Kouvalaan, mutta sitä ei vielä tiedetä, mihin se perustui. Kaarle Heikinpojalla tiedetään olleen ainakin neljä lasta, joiden vaiheet ovat tutkimatta. Samoin ovat tutkimatta Saksalan Eliaksen kolmen lapsen kuten myös Jämsän Jaatilan kylän Piispalan emännän Britan kolmen lapsen vaiheet. Viidestä lapsesta oikeastaan vain Virmailan Juho Heikinpojan perhettä ja sukua on tutkittu perusteellisesti.

Tutkittua Virmailan sukua

Heikki Pietarinpojan ja Brita Hannuntyttären toiseksi vanhimman pojan, Virmailan ratsutilan isännän Juho Heikinpojan sukuhaara on kartoitettu melko kattavasti. Juho oli ensin aviossa Britan ja sitten Jämsän Auvilasta kotoisin olleen Malin Juhontyttären kanssa. Juhon esikoinen syntyi ensimmäisestä ja muut lapset toisesta aviosta. Yhteensä Juholla oli kuusi lasta.

Heikki Juhonpoika, joka syntyi 1649, oli elossa 1676, mutta tämä ratsumies lienee sittemmin jäänyt kentälle. Virmailan ratsutilallinen Juho Juhonpoika syntyi 1653 ja kuoli noin 1697. Elin Juhontytär syntyi 1656 ja kuoli 15.5.1746, ja hän oli Kuhmoisten Tehin Tapanilan emäntä. Gabriel Juhonpoika syntyi 1658 ja kuoli 1704. Gabriel oli Virmailan ratsutilallinen veljensä jälkeen. Toisenlaiselle uralle lähti noin 1660 syntynyt ja 2.3.1702 kuollut Ericus Wirilander, Lepävirran kirkkoherra. Nuorin lapsista oli Samuel Juhonpoika, joka syntyi 1665 ja kuoli 3.6.1739 ja josta avioliiton kautta tuli Kuhmoisten Anttulan Päsilän talon isäntä.

Lastenlapset olivat edelleen isoisänsä ammatissa ja säädyssä. Pojat olivat ratsutilallisia tai ratsumiehiä, tyttäret ratsutilallisten emäntiä. Iso talo pystyi kouluttamaan yhden pojistaan myös papiksi ja avaamaan reitin nousevaan säätykiertoon. Mutta kaikille ei enää löytynyt omaa maatilaa: myös alenevan säätykierron siemen oli kylvetty.

Missä Virmailan sukua sitten on? Tietysti se on levittäytynyt laajasti eri puolille Suomea ja maailmaakin, mutta on tiettyjä sukukeskittymiä. Padasjoen talollisväestö kietoutui jo varhain monin aviositein Virmailan rusthollin sukuun ja sittemmin muukin asujaimisto. Kaikista Jämsän eteläpuolisista Päijänteiden rantapitäjistä löytyy paljon virmailalaisia. Vähän etäämmällä kotisaaresta ovat esimerkiksi Vanajan, Jaalan, Karsulan tai Mikkelin seuduille asettuneet sukuhaarat. Ruotsissa asuvilla Virmailan suvun jäsenillä on järjestynyttä yhteydenpitoa.

Sukututkimuksen haasteita

Tutkittu Virmailan suku on dokumentoitu verraten kattavasti kahteen Kalevi Vuorelan toimittamaan kirjajärkäleeseen Virmailan suku ja Virmailan suku II. Osa niissä olevista tiedoista löytyy myös vanhemmasta, niin ikään Vuorelan toimittamasta teoksesta Virmailan kirja. Anneli Mäkelä-Alitalon pieni julkaisu Taistelu Virmailan rusthollin hallinnasta kertoo rusthollin omistusjärjestelyistä. Vuodesta 1982 lähtien ilmestyneissä Virmailan uutisissa on niin ikään kertomuksia suvusta ja sen jäsenten vaiheista. Martti Ruokolan ja Risto Lahden kirja Pukaran suku esittelee myös monia Virmailaan kiertyviä lähinnä kuhmalaisia perheitä.

Suurin osa Virmailan suvusta odottaa edelleen tutkijaansa, voidaan sanoa. Tutkittavaa riittää!

Virmailan suvun internet-sivuille

<http://netti.nic.fi/~wirmaila/> on ”sivujen äiti” Tarja Laaksonen koonnut luettelon kateissa olevista varhaisten sukupolvien jäsenistä. Myös sukuun naitujen vävyjen ja miniöiden vanhemmista ja esivanhemmista on vain satunnaista tietoa. Toki samoilta sivuilta löytyy tiivistettyä tietoa viidestä sukupolvesta Heikki Pietarinpojan tiedossa olevia jälkeläisiä.

Sukuyhdistys

Virmailan rusthollin sukuyhdistys on perustettu 1978. Perustajajäseniä olivat Eino Mäkelä, Uno Pulkila ja Kauko Tyllilä. Yhdistyksen jäseneksi voi liittyä henkilö, joka polveutuu Virmailan ratsutilallisesta Heikki Pietarinpojasta, tai hänen puolisonsa. Jäseniä on useita satoja. Yhdistyksen tarkoituksena on vaalia suvun perinteitä, edistää yhteenkuuluvuuden tunnetta suvun jäsenten keskuudessa ja kunnioittaa menneiden sukupolvien muistoa. Sukuyhdistyksen kokous pidetään vuosittain ja osanottajamäärän ilmoittamiseen on yleensä tarvittu, ja riittänyt, kolme numeroa.

Leo Suomaa